

Troms fylkesting behandlet sitt hørings svar til rapport fra ekspertutvalg «Regionreformen, desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene» i sitt møte 13.3.2018:

Vedtak:

1. Fylkestinget i Troms har behandlet rapport fra ekspertutvalget, *Regionreformen–desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene*.
2. Fylkestinget er enig i de prinsipper og vurderinger som ekspertutvalget har lagt til grunn i sin rapport for overføring av oppgaver. Det vises særlig til utvalgets retningslinjer, punkt 2, som gir en prinsipiell tilnærming om at fagmiljø skal være knyttet til det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse. Fylkestinget vil videre understreke at det er avgjørende at fylkeskommunene gis økonomiske forutsetninger for å ivareta oppgavene på en god måte.
3. Fylkestinget ønsker å peke på at økonomisk vekst i regionen er avhengig av varierte virkemidler på regionalt nivå. En slik regionalpolitikk må være fundert i regionale fortrinn og utfordringer, det vil si en stedsbasert tilnærming der fylkeskommunene fungerer som legitim myndighetsutøver og samordner de ulike sektorene regionalt.
4. Fylkestinget mener at rapportens forslag om oppgaveoverføring gir en tydeligere ansvarsfordeling, mer effektiv ressursbruk og bedre tjenester til innbyggere og næringslivet.
5. Ekspertutvalgets rapport inneholder forslag som vil sikre både funksjoner og virkemidler for samfunnsutvikling. Fylkestinget ser positivt på utvalgets forslag til oppgaveoverføring, og mener det vil bidra til en mer helhetlig tenking rundt utvikling i regionen. Forslaget vil desentralisere makt, tydeliggjøre politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet.
6. Fylkestinget viser til flertallsmerknad i komitebehandlninga innstilling 385 S (2016-2017) og Prop. 84 S (2016-2017): *Komiteens flertall ... legger til grunn at regionreformen vil sikre de relevante fylkeskommunene en enda mer sentral rolle i utformingen og gjennomføringen av norsk nordområdepolitikk. Flertallet vil peke på at det nye fylket Troms/Finnmark står i en særstilling når det gjelder nordområdepolitikken, og i forholdet til Russland.*
7. Fylkestinget mener at alt som omfatter kvensk språk og kultur i sin helhet bør forvaltes av Troms og Finnmark fylkeskommune.
8. Dersom regionreformen skal lykkes, til beste for innbyggerne i Troms og Finnmark, er det avgjørende at strukturen styrkes og konsolideres. Dette kan gjøres gjennom utvikling av øvrige statlige institusjoner i samsvar med den nye strukturen i Troms og Finnmark fylkeskommune, i utviklingsprosesser som er naturlige for alle organisasjoner. Styring og eierskap av sykehusene bør legges til de nye fylkene, for å sikre demokratisk, folkevalgt kontroll. Hvordan dette skal gjøres bør utredes.
9. På bakgrunn av Husbankens viktige samfunnsutviklerrolle må Husbankens avdeling Hammerfest få hele Troms og Finnmark som sitt ansvarsområde. Bemanningen må styrkes slik at avdelingen settes i stand til utvidet oppgave.
10. Troms fylkesting ber om at OVF (Opplysningsvesenets fond) vurderes overført til det regionale folkevalgte nivået.
11. Det foreslås at man utreder overføring av Statsskog.
12. Fylkestinget vil understreke viktigheten av at ekspertutvalgets rapport legges til grunn og behandles raskt, slik at rammene for etableringen av de nye fylkeskommunene blir behandlet av Stortinget våren 2018.
13. Fylkestinget vil for øvrig uttale følgende:

Fylkestinget er enig i de prinsipper og vurderinger som ekspertutvalget har lagt til grunn i sin rapport for overføring av oppgaver. Rapportens forslag om oppgaveoverføring gir en tydeligere ansvarsfordeling, mer effektiv ressursbruk og bedre tjenester til innbyggere og næringslivet. Ekspertutvalgets rapport inneholder forslag som vil sikre både funksjoner og virkemidler for samfunnsutvikling. Fylkestinget ser positivt på utvalgets forslag til oppgaveoverføring, og mener det vil bidra til en mer helhetlig tenking rundt utvikling i regionen. Forslaget vil desentralisere makt, tydeliggjøre politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet.

Fylkestinget ønsker også å peke på at økonomisk vekst i regionen er avhengig av varierte virkemidler på regionalt nivå. En slik regionalpolitikk må være fundert i regionale fortrinn og utfordringer, det vil si en stedsbasert tilnærming der fylkeskommunene fungerer som legitim myndighetsutøver og samordner de ulike sektorene regionalt (OECD 2017, NSPA).

Del II Næring, forskning og innovasjon

Innovasjon Norge:

Fylkestinget er positiv til utvalgets forslag om å øke eierandelen for å styrke fylkeskommunenes innflytelse på Innovasjon Norge. Dette vil igjen bidra til at fylkeskommunene vil ha større mulighet til å få en helhetlig innsats i tråd med egne prioriteringer og behov.

Fylkestinget vil også understreke IN behov for regional kjennskap og kunnskap til det enkelte fylkes næringsliv. Troms fylkesting vil derfor påpeke behovet for at det igjen opprettes regionale styrer sammensatt av næringslivets representanter og fylkespolitikere. Styret må være et eget bevilgnings- og beslutningsnivå.

Fylkestinget er også positiv til forslaget om at fylkeskommunene får oppdragsgiveransvaret for minst halvparten av de offentlige midlene som forvaltes av Innovasjon Norge.

RFF:

Det er svært positivt at utvalget i sin utredning foreslår å styrke fylkeskommunenes virkemidler for forskning, de regionale forskningsfondene. Det økonomiske løftet utvalget anbefaler vil være betydelig og vil gi et svært positivt bidrag til regional innsats for forskning og innovasjon. Utvalget vektlegger at både organisering og resultater har fått positive evalueringer og at nåværende modell bør videreføres og styrkes slik den foreligger. I dette ligger at fylkeskommunene gir retning og beslutter prosjekter, mens det trekkes på Forskningsrådets kompetanse i vurderingen av prosjektene, før fylkeskommunenes regionale styrer fatter endelig vedtak om bevilgning. Forslaget fra Ekspertutvalget tilsluttes.

På regionalt nivå er det allerede et godt samarbeid om forskning (for eksempel på mobilisering) med en klar arbeidsfordeling mellom de regionale forskningsfondene og Forskningsrådets regionansvarlige, FORREGION (VIT Troms), Innovasjon Norge, samt andre fylkeskommunale innovasjons- og forskningsmidler. Fremover vil det være behov for å styrke dette gjennom de tiltak ekspertutvalget anbefaler, gitt at fylkeskommunene vil få større regionalt samordnings- og politikktutformingsansvar som del av reformen. En tettere integrasjon vil være behov gjennom planverk og strategiske føringer, samt tiltak som for eksempel felles styringsgrupper og administrativt samarbeid. Den regionale forsknings- og innovasjonspolitikken vil kunne virke bedre og mer effektivt hvis det i større grad sees i sammenheng med øvrige fylkeskommunale oppgaver, herunder samferdsel, ressursforvaltning, kultur, kompetanse og utdanning og integrering.

Det er også positivt at om lag halvparten av det offentlige innsats for næringsrettet forskning som i dag ligger i Forskningsrådet overføres fylkeskommunene.

Siva

Dagens organisering av de ulike regionale virkemiddelaktørene er et resultat av at hver organisasjon har utviklet egne tjenester ut fra egne behov. En ny organisering, med fylkeskommunen som strategisk retningsgiver med overordnet ansvar, vil kunne gi fordeler i form av flere kunnskapssynergier og utløse organisatoriske stordriftsfordeler. Fylkestinget tilslutter seg utvalgets forslag.

Forholdet mellom fylkeskommunen og SIVA har særlige utfordringer i forhold til overlappende oppgaver og ansvarsområde. I Oxford Research-rapporten anbefales det at overordnet ansvar for samspill og samarbeid legges til en aktør, at forholdet mellom innovasjonsselskapene til SIVA avklares, rollen til innovasjonsselskapene må tydeliggjøres og strukturen må være hensiktsmessig, en overordnet styring av innovasjonsselskapene, samt regional representasjon fra SIVA. Fylkeskommunen kan i kraft av sin rolle som samfunnsutvikler styrke informasjonsdeling, koordinering av oppgaver og vurdering av hvilke tjenester det til enhver tid er mest behov for – fra et regionalt perspektiv.

Fylkestinget er enig i at det er behov for en ny organisering av SIVA, Innovasjon Norge og fylkeskommunens samlede arbeide innenfor ordninger for:

- Kartlegging av behov for offentlig bistand
- Mobilisering til samarbeid eller bruk av offentlige midler
- Virksomhetsrådgivning og kobling mellom virksomheter, kunder og finansierer.

Når målsettingen og oppgavene er likartede, som de er mellom disse aktørene, er det all grunn til å anta at det finnes både kunnskapssynergier og stordriftsfordeler knyttet til oppgaveløsningen. Oppgavene over er avhengige av å være geografisk distribuert for å fungere på en god måte. Det er derfor behov for å styrke informasjonsdeling, koordinering av oppgaver og vurderinger av hvilke tjenester det til enhver tid er mest behov for. Fylkeskommunen, i motsetning til SIVA og IN, som folkevalgt organ vil i mye større grad kunne ta hensyn til regionale utfordringer og muligheter – og gi satsinger innenfor innovasjon og utvikling den strategiske retningen man trenger for å utvikle samfunnet.

Landbruk: IBU-midlene

Ekspertutvalgets forslag om at fylkeskommunen skal ha ansvar for regionalt næringsprogram, inkludert strategiske føringer på Innovasjon Norge på bruk av midler til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) bidrar til at fylkeskommunene får et mer helhetlig ansvar for næringsutvikling i regionen. Ved at forvaltning av utrednings- og tilretteleggingstiltak og ansvaret for kystskogbruket og satsing på økonomiske foregangsfylker (vedtatt overført av Stortinget i juni 2017) samles hos fylkeskommunen vil dette styrke fylkeskommunens rolle innen næringsutvikling i egen region.

Nordområdepolitikken

Utvalget ønsker å styrke rollen til fylkeskommunene i Nord-Norge som samfunnsutviklere og utøvere av nordområdepolitikken. Det argumenteres for at nordområdepolitikken bør være stedsbasert og at den ikke er sektorspesifikk, og det foreslås derfor at ansvaret for om lag halvparten av midler over tilskuddsordningen Arktis 2030 overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge. Midlene skal ha et landsdelsperspektiv, som skal bidra til å oppfylle satsningsområdene i regjeringens Nordområdestrategi. Det foreslås videre at de to nye fylkeskommunene i Nord-Norge må samarbeide om forvaltningen, eksempelvis i et vertskommunesamarbeid. Utvalget tilrår at fylkeskommunene i nord bør få et mer aktivt og formelt ansvar for å delta og forberede møter i Arktisk råd.

Fylkestinget støtter forslaget, men ønsker å presisere at en sekretariatsfunksjon for Arktis 2030 må legges til den nordligste fylkeskommunen. Det vises for øvrig til flertallsmerknad i komitebehandlingen innst. 385 S (2016-2017) og Prop. 84 S (2016-2017). Her legges til grunn at regionreformen vil sikre de relevante fylkeskommunene en enda mer sentral rolle i utformingen og gjennomføringen av norsk nordområdepolitikk. Flertallet vil peke på at det nye fylket Troms/Finnmark står i en særstilling når det gjelder nordområdepolitikken, og i forholdet til Russland.

Et viktig argument for regionreformen har vært å gi regionene større ansvar for egen fremtid. Ved NUPI (Norges utenrikspolitiske institutt) forskes det i dag på spørsmål knyttet til Nordområdene, Arktis og Russland. For Troms fylkeskommune er det viktig at nordområdepolitikken fylles med innhold, og mener derfor det vil være hensiktsmessig å flytte NUPIs (Norges utenrikspolitiske institutt) seksjon for Arktis til det nye fylket i nord. Fylkestinget ber regjeringen vurdere dette i sitt videre arbeid med reformen.

Klimaet er i endring, og det er i nord at endringene merkes raskest. Dette får konsekvenser for både økosystemer og de ressursene vi har høstet godt av gjennom flere generasjoner. Temperaturen i havet stiger, og tradisjonell hvitfisk flytter lenger nordover. Det er et faktum at temperaturene i havet utenfor Vestlandet skiller seg fra havet lenger nord. Dette krever at det forskes mer på havområdene i nord. I tillegg vet vi at brorparten av veksten innenfor havbruk og fiskeri vil skje i nord. Det nye fylket Troms/Finnmark er i dag landets største sjømatregion, og er regionen med sterke vekst. Derfor mener Troms fylkesting at en betydelig andel av forskning, ressurser og forvaltning knyttet til hav og fiskeri bør flyttes til det nye fylket i nord.

Distriktssenteret

Distriktssenteret jobber for å styrke attraktiviteten til kommuner og regioner. De tilbyr kommunene gratis faglig hjelp og kompetanse. Senteret har bygd opp et «bibliotek» på nett med læringshefter, forskningsrapporter modeller og verktøy om ulike aspekter ved lokalsamfunnsutvikling (f.eks. attraktivitet, bolig, omdømme, medvirkning, inkludering og stedsutvikling), byregioner og kommunereformen. Senteret har av KMD blitt brukt til å planlegge og gjennomføre samlinger og konferanser. Senteret gjennomfører ulike fagdager knyttet til de temaområder de arbeider på.

Senteret har ansatte på Alstadhaug, Steinkjer og Sogndal. En person i senteret har spesielt ansvar for Troms. Troms har blant annet hatt samarbeid med distriktssenteret på Bolystprogrammet, småkommuneprogrammet, ByR og LUK. Kompetansen (folk og litteratur) senteret har bygd opp er verdifull og nettsida er nyttig. Fylkestinget støtter utvalgets forslag, men ser utfordringer i å ivareta en felles kunnskapsdatabase. Også den nordlige regionen trenger/ønsker tilgang på kompetansen. Opprettholdelse av ei koordinert nettside kan være ett tiltak.

Kompetansebygging og karriereveiledning på regionalt nivå

Videregående opplæring på fylkesnivå sikrer et bredt og tilpasset tilbud over større områder, særlig utenfor de største byene i landet. For de fleste fylkene er det også en fordel at fagskolen er lagt til fylkeskommunalt nivå, slik at man kan samordne ressursene med videregående opplæring. Det er fortsatt et betydelig behov for å løfte flere til kompetanse på fagskole- og universitetsnivå. OECD peker på at regionalt nivå mangler nødvendig handlingsrom for kompetanseområdet. Det er derfor lovende at proposisjonen om regionreformen har som mål at regionene skal få «strategisk kompetansepolitisk ansvar».

Fylkestinget stiller seg positiv til regional overtakelse av rollene til dagens Kompetanse Norge (tidligere VOX). Det nyopprettede nasjonale senteret for karriereveiledning under Kompetanse Norge i Tromsø er et nytt eksempel på at også sentrale oppgaver innenfor kunnskapsfeltet kan legges utenfor hovedstaden. Karriereveiledningen kan bli mer enhetlig og slagkraftig ved at fylkene får overført oppgaver, ressurser og virkemidler hos Kompetanse Norge og NAV, slik utvalget har foreslått, for å skjøte på ressursen til fylkenes karrieresentre. I Forsvarets kjerneområder i landet vil dette langt på veg bidra til å erstatte bortfallet av tjenestene til FOKUS (voksenopplæringen), som før nedleggelsen hadde fått karriereveiledning som hovedoppgave.

Gi flere kompetanse for arbeid og bosetting

Det er viktig med bedre samhandling mellom utdanning og næringslivet, og utvalgets forslag er et skritt i riktig retning. Som utvalget beskriver er det en klar kobling mellom næringspolitikk og kompetansepolitikk, og at innovasjon og verdiskaping i næringslivet krever tilgang på kompetent arbeidskraft. Kompetanseområdet er komplekst, og mye faller også inn under utdanning. Fylkestinget ser positivt på forslaget om å samle oppgavene hos fylkeskommunene, for at dette skal kunne bidra til en mer helhetlig innsats. OECD peker blant annet på at Troms har gjort fremskritt for å redusere andel arbeidstakere med lav kompetanse, noe som er en nøkkelfaktor for en sterkere økonomi. Men at det fortsatt er en stor andel menn og unge menn med lav kompetanse. Potensielt står disse i fare for å falle utenfor arbeidsmarkedet. Det kreves sektorovergrepene politikk på regionalt nivå for å løse denne oppgaven.

Den positive næringsutviklingen i nord krever flere kompetente hoder og hender. Samtidig registreres som ungdomskullene er fallende. Derfor er det nødvendig å utnytte alle ressurser. De unge, etablerte voksne må også nås. Familieansvar, jobb, økonomi og avstander gir de fleste etablerte voksne en altfor høy terskel for videre utdanning. Disse må få reell mulighet til å ta sertifiseringskurs, fagskolekurs eller videreutdanning for å tilpasse seg et arbeidsmarked i endring. Gjennom organisering av studiesentre og studieklynger i rimelig nærhet av bosted legges det til rette for at videreutdanning av flere lærere, førskolelærere, sykepleiere, vernepleiere i hele regionen.

Kunnskapsdepartementet uttrykker at *«vurderingar knytte til offentleg medfinansiering av studiesenter, regionale kurs- og kompetansesenter, kunnskapsparkear og liknande aktørar som arbeider for tilrettelegging av opplærings- og utdanningstilbod i tråd med regionale behov, best blir gjort regionalt»*. Fylkestinget ønsker en regionalisering av ansvaret velkommen, men siden slik finansiering i dag ikke fins på statlig nivå, må det friske midler til.

Flyktninger og arbeidsinnvandrere er en ekstra ressurs til arbeidslivet, samtidig som samfunnet kan gi dem et bedre liv. Det foregår i dag et betydelig samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, NAV og IMDi (Integrerings og mangfoldsdirektoratet) om grunnleggende kompetanse for at innvandrere skal kunne bo og virke i landet. Fylkestinget er enig med ekspertutvalget i at oppgavene krever god samordning og at regionale oppgaver og ressurser som i dag ligger hos IMDi med fordel kan legges til regionalt folkevalgt nivå og styrke den tildelte «samfunnsutviklerrollen» nærmere der folk bor.

Ny strategi for tilbudene til voksne i Troms

Tilbudene samles

For bedre å kunne ivareta forventninger til enhet og et helhetlig kvalitetsperspektiv også i tilbudene til voksne vil fylkestinget foreslå en ny modell for organisering av karriereveiledning, opplæring og dokumentasjon av kompetanse. Modellen medfører at roller og ansvar er tydelig definert og plassert, både på skole- og skoleeigningsnivå. Dette innbefatter blant annet kompetansekartlegging, rådgiving og karriereplanlegging, i tillegg til opplæring og dokumentasjon av kompetanse. Modellen skal ivareta tre grunnleggende prinsipper:

1. Søkere og deltakere skal ha en enkel vei til veiledning, kompetansevurdering og tilbud om opplæring eller dokumentasjon av kompetanse.
2. Opplæringstilbud skal være uavhengig av bosted i fylket.
3. Digitale læringsressurser skal tas i bruk der dette kan øke tilgjengelighet og fleksibilitet.

Dette kan oppnås gjennom etablering av en ny enhet for administrasjon og koordinering av karriereveiledning, opplæring og dokumentasjon av kompetanse (KODAK) for voksne i det nye fylket.

Veiledningstjenestene samordnes

Karriereveiledning skal være en sentral del av porteføljen til KODAK, og da med en definisjon av karriereveiledning som forbyggende, inngripende og kompenserende innsats. Dette for å gjøre karriereveiledningstilbudet helhetlig og enhetlig. Unge over 19 år og voksne med krav på og behov for karriereveiledning, skal kunne få tilgang til denne gjennom å henvende seg til én forvaltningsenhet og dets samarbeidspartnere i skole, arbeidsliv og offentlig forvaltning.

De administrative og organisatoriske strukturene styrkes

Opplærings- og dokumentasjonstilbudene skal gis ved søkerens bosteder i den grad dette lar seg gjøre og er i tråd med søkerens ønske. Tilbudene skal styrkes med digitale læringsressurser som kan gjøre opplæringen mer fleksibel og tids- og stedsuavhengig der dette er nødvendig eller ønskelig. Dette vil gi tilbud i både virtuelle og fysiske opplæringsrom.

Opplæringstilbudene til voksne skal koordineres med arbeidet til NAV, Oppfølgingstjenesten og den nye nasjonale digitale veiledningstjenesten som skal etableres med utgangspunkt i Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet/Senter for IKT i utdanningen i Tromsø. Dette gjelder særlig samarbeid om realkompetansevurdering, veiledning, støtte underveis og arbeidspraksis.

Fylkestingets anbefalinger

I tråd med nasjonale føringer vil fylkestinget videreutvikle tilbudene om karriereveiledning, opplæring og dokumentasjon av kompetanse til voksne. Dette tilbudet skal være en del av den helhetlige videregående opplæringen, med de samme kvalitetsforventninger som for andre målgrupper. Det overordnede målet for det restrukturerte tilbudet er at flere fullfører og består videregående opplæring.

I dette arbeidet vil karriereveiledning stå sentralt, slik det fremgår av NOU 2016:7, «Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn». Fylkestinget vil følge anbefalingene her om fortsatt å bruke partnerskap i satsningen på *karriereveiledning*. For å sikre helhet, kvalitet og profesjonalisering i karriereveiledningsarbeidet må fylkeskommunen imidlertid utvikle og utøve aktivt eierskap over eget *karrieresenter*.

Den realkompetansevurderingen og karriereveiledningen som i dag administreres og utføres av Troms fylkeskommune og Karriere Troms, samles i en ny enhet som har samlet ansvar for kompetansevurdering, rettsvurdering, inntak og karriereveiledning for unge over 19 år og voksne, og for de ulike opplærings- og dokumentasjonstilbudene for voksne.

Fylkestinget vil ut fra dette anbefale at:

- *Administrasjon og koordinering av karriereveiledning, opplæring og dokumentasjon av kompetanse for unge over 19 år og voksne samles under én administrativ enhet.*
- *Ressursene i dagens samlede tilbud om kompetansevurdering, rettsvurdering, inntak og karriereveiledning for unge over 19 år og voksne, og for de ulike opplærings- og dokumentasjonstilbudene for voksne, legges til denne enheten.*
- *Opplæringstilbudene og karriereveiledningen skal ha en fleksibel form som er tilpasset søkerens livssituasjon og bosted.*

Del III Samferdsel

I forhold til rollen som samfunnsutvikler er det naturlig at de nye fylkeskommunene overtar det strategiske ansvaret for regionale innspill til Nasjonal transportplan. Det er unaturlig at de regionale statsetatene skal inneha denne rollen når infrastrukturutvikling er så viktig premiss for samfunnsutviklingen.

Ekspertutvalget gjør ikke en vurdering av hensiktsmessigheten av å overføre sams vegadministrasjon til fylkeskommunene uten at man avklarer rollen til den regionale vegadministrasjonen.

Fylkestinget mener det er unaturlig å beholde en regional vegadministrasjon som er fylkesoverskridende. Enten må regionale vegadministrasjon splittes opp slik at den følger de nye fylkesgrensene eller så må den regionale vegadministrasjonen avvikles og oppgavene overføres dels til vegdirektoratet og dels til fylkeskommunene.

Den rollen som nå skisseres underbygger ikke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler og bidrar til uklare ansvarsforhold i forhold til strategisk planlegging.

Bredbånd

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet forvalter i dag tilskuddsordningen som skal bidra til å oppnå regjeringens langsiktige mål om at alle husstander bør ha tilgang til høykapasitets bredbåndsforbindelse. Her har fylkeskommunene en rolle. Det er også viktig at næringslivet har god tilgang. Ekspertutvalgets forslag om at forvaltning av denne ordningen overføres i sin helhet til fylkeskommunen støttes. Det er samtidig viktig at ordningen tilføres nok ressurser slik at målet nås hurtig.

Fylkestinget påpekte i sitt innspill til utvalget betydningen av å ha et godt og robust stamnett for bredbåndskommunikasjon, både innad i regionen, men også til resten av verden. Tiltak som bidrar til et godt og robust stamnett er derfor viktig.

Del IV Klima, miljø og naturressurser

Miljø- og klimautfordringene er sammensatte, sektorovergrepene og tverrfaglige. Realiseringen av mange av klima- og miljømålene er avhengig av at de integreres og ivaretas i alle sektorer og på alle forvaltningsnivåer. De nasjonale miljømålene, med blant annet forankring i internasjonale mål og forpliktelser, legger premisser for sektorer som påvirker areal- og ressursbruken. Dette gjelder områder som samferdsel, næringsutvikling, landbruk, by- og tettstedsutvikling – områder der fylkeskommunen i dag har et sentralt ansvar. Mange av de nasjonale klima- og miljømålene realiseres i møtet med øvrig sektorpolitikk og tverrsektorielle problemstillinger. Det er behov for avveining mellom ulike hensyn ut fra både den lokale, regionale, nasjonale og internasjonale konteksten.

Planhensyn

Når det gjelder forslaget om å overføre fylkesmannen sitt ansvar innen naturforvaltning, friluftsliv, klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunen vil dette være med på å øke behovet for regionale planbestemmelser og en plan som ser arealinteressene i sammenheng. Dersom ansvaret for veiledning av kommunene på motorferdselsområdet også overføres til fylkeskommunen så må det, slik utvalget skriver, ses i sammenheng med vårt ansvar for planfaglig veiledning.

Ekspertutvalget omtaler villreinforvaltningen under kapittel 13.3.2 og fastslår at dette er «en oppgave som klart griper over i andre oppgaveområder, som landbruk og arealforvaltning. For bedre å kunne se

slike oppgaver i sammenheng, mener utvalget at oppgaver som ikke har en kontroll- eller tilsynsfunksjon, bør legges til det regionale folkevalgte nivået».

Ekspertutvalget har ikke, så langt vi kan se, omtalt forvaltningen av tamrein i de fylker der dette er aktuelt. Fylkestinget forutsetter at forslaget til ekspertutvalget også omhandler tamrein, og kan ikke se at dette skulle medføre andre utfordringer enn det som vil tilkomme gjennom andre oppgaver som overføres.

Vannforvaltning

Fylkestinget støtter utvalgets beskrivelse av dagens forvaltning og forslag til nye oppgaver og organisering av vannforvaltningen.

I denne sammenheng vil fylkestinget spesielt henviser til noen av punktene i rapporten. Fylkestinget er svært enig med ekspertutvalget i at regjeringens forslag om å *frakoble de regionale vannforvaltningsplanene fra plan- og bygningsloven [...] er i motstrid til både intensjonen med plan- og bygningsloven som en samordningslov og målet med regionreformen.*

Da Stortinget behandlet regjeringens forslag til regionreformen, ba Stortinget om at fylkeskommunene skulle styrkes som regionale samfunnsutviklere. Et ekspertutvalgs mandat har vært å vurdere nye oppgaver og ansvar til fylkeskommunene som skulle bidra til å styrke denne rollen. Fylkestinget er derfor ubetinget enig med utvalget at det er *underlig at regjeringen samtidig foreslår en sentralisering av vannregionmyndigheten fra fylkeskommunalt til statlig nivå.* Fylkeskommunen mener at regjeringens forslag *ikke er tråd med signalene som gis i Meld. St. 22 (2015-2016), der regjeringen understreker at gjennomføring av nasjonal politikk krever avveininger både på lokalt og regionalt nivå.*

Fylkestinget støtter ekspertutvalgets vurderinger i forhold til regional vannforvaltning. At Ekspertutvalget ikke eksplisitt konkluderer med at regional vannforvaltning skal overføres til regionene er grunnet i at oppgaven allerede er en fylkeskommunal oppgave. Fylkeskommunen oppfatter ekspertutvalget dithen at vannforvaltning skal forbli en oppgave i de nye regionene.

Ekspertutvalget foreslår å overføre tilskuddsordninger innen naturforvaltning (artsforvaltning og verneområdeforvaltning), friluftsliv og klima/klimatilpasning som i dag forvaltes av Miljødirektoratet til fylkeskommunen. Fylkestinget mener at tilskuddsordninger innen vannforvaltningen (kap. 1420.22.3 Generell vannforvaltning), som forvaltes av Miljødirektoratet, skal overføres til fylkeskommunene.

Friluftsliv

Fylkestinget støtter at fylkene får en større del av eller hele friluftsporteføljen. Det vil gi bedre helhetsforståelse og styrke regionene på friluftslivsfeltet. Det å samle all offentlig tilskuddsforvaltning til friluftsliv, inkludert Spillemidler til løypetiltak i fjellet og overnattingshytter, vil bidra til bedre oversikt og regional tilpasning.

Ressursforvaltning –akvakultur

På akvakulturområdet foreslår utvalget ingen endringer utover den som Nærings- og Fiskeridepartementet selv foreslår - om at tillatelse til akvakultur med tare overføres fra departementet til fylkeskommunene. Dette er en svært begrenset oppgave.

Fylkeskommunene sendte i felleskap inn et innspill til ekspertutvalget i forbindelse med prosjekt *Effektivisering av saksbehandling av akvakultursøknader*, gjennom fylkeskommunenes Akvakultursamarbeid – FAKS. Her ble det presentert konkrete forslag til effektiviseringstiltak utover innføring av Trøndelagsmodellen. Innspillet er ikke kommentert av ekspertutvalget. I denne henvendelsen ble det poengtert at det i flere sammenhenger blir framhevet at akvakulturforvaltningen er for fragmentert og sektorisert, og at fylkeskommunene som koordinerende myndighet forsøker å motvirke dette gjennom god dialog, samarbeid og åpenhet.

De argumentene som Nærings- og Fiskeridepartementet fremfører mot fylkeskommunenes forslag om overføring av oppgaver fra Fiskeridirektoratet baserer seg på feil faktum. Det legges nemlig til grunn at de enkelte sektormyndigheter skal vurdere hvorvidt en sak er kurant eller ikke kurant og dermed bruke tilnærmet like mye ressurser som før. Forslaget fra fylkeskommunene er imidlertid at fylkeskommunen selv skal gjøre denne vurderingen og at dette vil bidra til raskere saksbehandlingstid. Det finnes statistikk som viser at også kurante saker, som krever liten innsats, likevel blir liggende i saksbehandlingsskø hos sektormyndighetene slik forvaltningen er i dag. Totalt sett fører dette til større forsinkelser enn nødvendig. Dersom fylkeskommunene hadde vurdert om en sak er kurant eller ikke, ville dette uten tvil medført en mer effektiv saksbehandling totalt sett – slik tilfellet også var når Trøndelagsmodellen ble utprøvd.

Saksbehandlingstiden på tildeling av akvakulturtillatelser i dag er bare en fjerdedel sammenlignet med før dagens oppgaver ble overført til fylkeskommunen. Forsøket i Trøndelag viste at det ikke medførte merbyråkrati, og at saksbehandlingstiden gikk betydelig ned samlet sett (både for kurante og vanskeligere saker).

I presentasjonen av utvalgets arbeid fremgår det at det har vært gjennomført ti heldagsmøter, hvor miljø og klima var et av temaene. Da miljø, klima og naturressurser er et av kapitlene som fremlegges i rapporten er det naturlig å anta at møtet for miljø og klima tok for seg temaene innen dette kapitlet. På dette møtet var ingen av fylkeskommunene representert, og fikk dermed ikke mulighet til å gå inn i dialog på dette området. På andre områder har fylkeskommunene vært invitert inn for å bidra med informasjon om utfordringer samfunnsområdet står ovenfor.

Del V Kultur og kulturminnevern

Kultur

Ekspertutvalget mener finansieringsansvaret for samtlige institusjoner innenfor post 60 Landsdelsmusikerne i Nord-Norge, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner, post 70 Det nasjonale museumsnettverket over kapittel 328 Museum og visuell kunst og 73 Region- og distriktsopera bør overføres til fylkeskommunene. For Troms gjelder dette:

- Nordnorsk Opera- og Symfoniorkester
- Hålogaland Teater
- Landsdelsmusikerne i Nord-Norge
- Nordnorsk Kunstmuseum
- Perspektivet museum
- Nord Troms museum
- Midt Troms museum
- Sør Troms museum

Ekspertutvalgets forslag medfører at man retter opp tidligere skjevheter ved at alle teater og symfoniorkester lokalisert utenfor Oslo behandles likt. I dag har to institusjoner i Bergen nasjonal status og dermed full finansiering fra staten (Harmonien og Den Nationale scene fikk dette på begynnelsen av 1990 tallet). Samtidig legger utvalget til grunn at kun noen få institusjoner (samtlige basert i Oslo) har et definert nasjonalt oppdrag. Dette er Troms fylkeskommune uenig i. Det er institusjoner over hele landet med nasjonale oppdrag, og det er viktig at det kan finnes nasjonale kulturinstitusjoner andre steder enn i Oslo / hovedstaden for å sikre mangfoldet i det som presenteres som nasjonalt. Flere nasjonale institusjoner fordelt over hele landet vil løfte kulturnasjonen Norge. Det er ikke noe prinsipielt i veien for at alle institusjonene, også de med nasjonalt oppdrag kan overføres til fylkeskommunene.

Det er behov for en mer helhetlig vurdering i forhold til hvilke institusjoner som har en statlig- og/eller regional betydning. Når det gjelder museene er det behov for en ny nasjonal museumspolitikk.

I tillegg foreslås at det store flertallet av tilskuddene som i dag finansieres over post 78 under samme kapittel, også bør overføres. Unntaket er tilskudd som går til institusjoner som har et klart definert nasjonalt oppdrag.

For Troms overføres følgende institusjoner:

- Hålogaland Amatørteaterselskap (HATS)

Denne vurderingen er fylkestinget enig i. Et nasjonalt kunst- og kulturliv er avhengig av institusjoner som kan bringe sterke og viktige opplevelser ut til folk. Det krever institusjoner over hele landet som er villige, og som har økonomiske muskler, til å ta den risiko som kreves for å bygge et bredt og

mangfoldig tilbud, og langsiktig invitere publikum med som en aktiv deltakende part i den videre utviklingen.

Fylkestinget mener en tydelig oppgavefordeling, samhandling og sammenheng mellom virkemidler og forvaltningsnivåer vil styrke kulturlivet i regionen.

Kulturdepartementet har varslet en kulturmelding i løpet av 2019 og arbeidet er påbegynt. Det er viktig å utvikle en sterk og tydelig nasjonal kulturpolitikk som sikrer innbyggerne over hele landet et bredt og variert kulturtilbud av høy kvalitet. Tilgang til profesjonell kunst og kultur er en demokratisk rett for alle innbyggere. Dette må en nasjonal kulturpolitikk sikre. Fylkestinget mener en sterkere kulturlov er nødvendig for å verne om virkemidlene.

Ekspertutvalget mener deler av Kulturrådets midler (Norsk Kulturfond) både hva gjelder prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer som har karakter av å være lokale eller regionale, bør overføres til fylkeskommunene. Det vil omfatte institusjoner, arrangementer eller prosjekter som primært har et lokalt eller regionalt nedslagsfelt, dvs. at publikum i hovedsak kommer fra nærområdet til institusjonen eller arrangementet.

Fylkestinget mener det er behov for et nasjonalt organ som Kulturrådet med kunnskap om bredde og sammenhenger i kulturfeltet. Det trengs en gjennomgang av alle oppgavene og støtteordningene som ligger under dagens Kulturråd med sikte på å styrke koblingen mellom en regional og nasjonal kulturpolitikk. Tildelinger fra de nasjonale ordningene må få en breiere geografisk profil/fordeling.

Det er åpenbart positivt at ordningene Den kulturelle skolesekken, Musikkutstøttsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafttak for sang og Ordningen for historiske spill overføres til fylkeskommunene. Dette gir blant annet grunnlag for synergier regionalt. Ekspertutvalget mener at fylkeskommunene innehar den kompetansen som kreves for å utføre denne oppgaven og være en faglig støttespiller i det kommunale kulturarbeidet. Statlige etater har ikke forutsetninger for å ivareta denne oppgaven og bør heller ikke bygge opp for å ta denne oppgaven. Det gir også grunnlag for å løfte fram det lokale kulturlivet – den lokale grunnmuren på en god måte. Kultur for barn og unge vil være en sentral pilar i en slik tilnærming.

Kulturminnevernet

Ekspertutvalget foreslår ikke noe nytt ut over det Riksantikvaren allerede har forespeilet regionene. Utvalget peker imidlertid på viktigheten av at Riksantikvaren fortsatt skal være fredningsmyndighet og klageorgan for vedtak fattet i fylkene, og at direktoratet bør beholde innsigelsesmyndigheten etter gitte kriterier. Fylkestinget støtter dette.

Kulturminnene er vår felles nasjonale kulturarv. De er uerstattelige og ikke fornybare kilder til kunnskap, erkjennelse og opplevelse. Forvaltningsapparatet må ha et overordnet nivå som sikrer

vedlikehold og videreføring av kulturarven uansett hvor i landet kulturminnene finnes. Kunnskapen om hva de eldste kulturminnene (arkeologien) forteller utvides kontinuerlig med ny forskning. Det betyr at vår eldste historie stadig endres og utdypes.

Ekspertutvalget foreslår også fylkeskommunen i størst mulig grad selv bør få ansvar for å forvalte og prioritere midler ved at midlene i de relevante bevaringsprogrammene overføres til fylkeskommunene. Det vil gi fylkeskommunene forutsigbarhet med hensyn til hvilke økonomiske rammer som er til rådighet, det vil gi et bedre grunnlag for å prioritere innkomne søknader, det kan planlegges for lengre restaureringsløp for visse anlegg, og fylkeskommunen kan være mer forutsigbar overfor eiere av bygninger som er tilskuddsberettiget.

Fylkestinget mener at også øvrige tilskuddsordninger som går til fylkeskommunen etter søknad, slik som programmene BARK og BERG, også kan overføres. Det har gjennom mange år vært gjort et stort arbeid med skjøtsel og tilrettelegging av utvalgte automatisk freda kulturminner. Kulturminner som er sikret og tilrettelagt gjennom BARK og BERG må sikres midler til fremtidig skjøtsel og vedlikehold. Det må også sikres videreføring av tilskuddsmidler til ytterligere tilrettelegging, da det er langt igjen til å nå målet om at minst 450 automatisk fredete kulturminner eller kulturmiljøer skal være tilrettelagt for allmennheten. Det må fortsatt være en nasjonal oppgave gjennom statlige overføringer til fylkeskommune å bidra til formidling og sikring av våre eldste og mest unike kulturminner.

Det er omfattende kulturminneoppgaver som foreslås overført til regionene, og det vil være behov for å bygge opp ny kompetanse på flere av oppgavene. Det vil også være behov for en juridisk kompetanse, noe Riksantikvaren hittil har ivaretatt.

Bibliotek

Ekspertutvalget foreslår å overføre prosjektmidler på bibliotekfeltet fra Nasjonalbiblioteket til Fylkeskommunen. I 2017 gikk ca. 1/3 av midlene til Nasjonalbibliotekets tjenesteutvikling, resten til utviklingsarbeid i kommuner og fylker. Troms har i flere år hentet ut en forholdsvis stor del av midlene.

Fylkeskommunen har et lovhjemlet ansvar for regional bibliotekutvikling. Økt myndighet over utviklingsmidlene på regionalt nivå vil sammen med regional planmyndighet gi fylkeskommunene større mulighet til å finansiere tjenesteutvikling i samarbeid med kommuner og fagbibliotek ved UIT. Deler av spillemidlene kan derfor med fordel forvaltes av fylkene. En risiko ved å dele opp tilskuddsordninga er at en fordelingsnøkkel basert på folketall vil gjøre det umulig å hente ut store midler til mindre folkerike områder, slik Troms har gjort til nå.

Gode bibliotektenester i kommunene er avhengig av samhandling mellom fag- og folkebibliotek, og dermed at biblioteksektoren sees som en helhet på nasjonalt nivå. Som statens utviklingsorgan for biblioteksektoren skal Nasjonalbiblioteket bidra til å utforme og gjennomføre en nasjonal bibliotekpolitikk for både folke- og fagbibliotek. Det er derfor nødvendig at det også finnes utviklingsmidler på statlig nivå til felles nasjonal infrastruktur og landsomfattende utviklings- og kompetansesarbeid. Ekspertutvalgets forslag om at midlene forvaltes i samarbeid med

Nasjonalbiblioteket etter en treårig utviklingsplan og en prioriteringsstrategi er i tråd med fylkeskommunens tidligere innspill.

Spillemidler til idrett

Ekspertutvalget mener det ikke er noen grunn til å endre nåværende ansvarsfordeling når det gjelder spillemidler til idrett og fysisk aktivitet. Fylkestinget støtter denne vurderingen da dagens modell er godt innarbeidet og sikrer at kunnskapen om ordningen er spredt rundt i landet, noe som understøtter kommuner og frivillige organisasjoner. Det er viktig med en nasjonal fagenhet som sikrer det nasjonale perspektivet.

Ekspertutvalget stiller spørsmål ved om KUD skal fastsett de fylkesvise rammene. Utvalget foreslår en modell der spillemidlene til idrettsanlegg fordeles direkte til fylkeskommunene uten forutgående behandling i departementet. Folketall og befolkningssammensetningen skal vektas høyere. Fylkestinget mener at dagens tre-delte fordelingsnøkkel gir grunnlag for en god fordeling av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet rundt om i landet, både i tett befolkete områder og i områder med spredt bosetting. Det ligger stimuleringsmekanismer i dagens fordelingsordning gjennom tillegg i ordinære satser, hvorav pressområder 15% og områder med spredt bosetting 20-25%. I tillegg gir interkommunalt samarbeid om store kostnadskrevende anlegg et tillegg på 30% på ordinære satser.

Fylkestinget mener det må en mer helhetlig vurdering til i forhold til hva som påvirker anleggsutbyggingen i kommunene. Det er ikke bare fordelingsnøkkel som er utslagsgivende i forhold til anleggsdekning, men også tilgang på og prioritering av areal, kostnadsnivå i pressområder, brukertetthet, avstand til idrettsanlegg, type anlegg mv. Det kan også påpekes at etterslepet er betydelig høyere i distriktsfylker enn i tett befolkede områder. En endring i fordelingsnøkkel slik Ekspertutvalget peker på vil kunne påvirke dette i ytterligere negativ retning.

Del VI Helse og levekår

Folkehelse

Fylkestinget støtter utvalgets vurdering om at folkehelsearbeid må være tilpasset regionale utfordringer og behov. Utvalget peker på at det er nødvendig at fylkeskommunen har et sterkt fagmiljø slik at folkehelseperspektivet skal kunne bli vektlagt i politikktutforming. Fylkestinget støtter at de økonomiske og pedagogiske virkemidlene samles til fylkeskommunen, noe vil bidra til en mer effektiv oppgaveløsning. Det at tilskuddsordninger med relevans for folkehelsearbeidet overføres fylkeskommunene er riktig og vil bidra til en bedre målretting av midlene. Det nyetablerte program for folkehelsearbeid som nå er søknadsbasert er et slikt eksempel da dette er en oppgave for alle fylkeskommuner.

Fylkestinget har i sin satsing sett mobbing i sammenheng med fylkeskommunens folkehelseansvar. Mobbing må sees i et folkehelseperspektiv, dette gir grunnlag for en bred mobilisering mot mobbing, og et fokus på individet. Fylkestinget anbefaler derfor at folkehelseperspektivet legges til grunn for

statens satsing på å etablere fylkesvise mobbeombud, og at mobbeombudene må være knyttet til fylkeskommunene som samfunnsutviklere. Utdanningsdirektoratet har blant annet lansert en modell hvor ombudene flyttes over i et statlig sektororgan med regionale ombudskontor, dette vil være et klart brudd på intensjonene for regionreformen, og de prinsippene ekspertutvalget har lagt til grunn.

Barnevern

Bufetats ansvar for institusjoner og fosterhjem overføres fra staten til fylkeskommunene. Videre foreslår utvalget at overføring av ansvaret fra kommunene til fylkeskommunene utredes, slik at fylkeskommunene kan se hele tiltakskjeden i barnevernet under ett. Dette vil kunne styrke og samle de små fagmiljøene i barnevernet. Å samle både ansvaret for omsorgen og ansvaret for opplæringstilbudet under samme forvaltningsorgan gir større mulighet for en helhetlig tilnærming, forståelse og handlingsrom for å ivareta elevene under omsorg. det gjelder både behovet for omsorg men ikke minst for et godt opplæringstilbud basert på deres forutsetninger og behov.

Ved å ha ansvaret både for hvor eleven skal bo og hva slags opplæringstilbud eleven bør ha, vil gi bedre utgangspunkt for økt gjennomføring av elever bosatt i institusjon.

Dette synes som en hensiktsmessig overdragelse. Fylkeskommunen har allerede ansvar for opplæringstilbudet for elever tilknyttet barnevernsinstitusjoner og har med det et utstrakt samarbeid med kommunene der institusjonen ligger. Det har vært en utfordring for både kommunene og fylkeskommunen at de ikke er involvert i planleggingen og etableringen av institusjonsplasser. Etablering eller endring rundt institusjoner får store ringvirkninger for de som har ansvaret for å yte tjenester til elevene i institusjonene. Ved å kunne utvikle samarbeid mellom fylkeskommunene og kommunene vil man i større grad kunne finne bedre og mer helhetlige løsninger for brukerne av barnevernstjenestene samt de som leverer tjenester til brukerne. Fylkeskommunen vil også kunne ta ansvaret for utvikling av kompetanse på institusjonen og bedre samordning mellom det som skjer inn mot opplæringsdelen.

Spesialisthelsetjenestene

Utvalget ser behov for en nærmere diskusjon om sykehusorganiseringen og anbefaler at man ser på organiseringen på nytt, og at fylkeskommunalt eierskap vurderes. Inntil da bør en ha utredet finansieringsordningen. Finansieringsordningen må gi en stabilitet finansieringen av universitetssykehusene.

Videre utredning av framtidig eierskap til de offentlige sykehusene må adressere at regional samhandling mellom sykehusene og primærhelsetjenesten er helt grunnleggende for en velfungerende helsesektor. Hensynet til regional samfunnsutvikling tilsier at helsesektoren må integreres i de nye regionale fylkesplanene.

Fylkestinget støtter at det fremtidige eierskapet utredes i tråd med det ekspertutvalget trekker frem.

Del VII Regional planlegging

Regional planlegging er i ekspertutvalgets rapport en forutsetning for en strategisk samfunnsutvikling og et nyttig og viktig verktøy for å samordne offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Beskrivelsene som gis i delkapittel 23.1 *Plan- og bygningsloven er en samordningslov* og delkapittel 23.2 *Utfordringer med dagens plansystem og praksis* er presise og stemmer godt overens med Troms fylkeskommune sine erfaringer. Når det gjelder avsnittet om regjeringens nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging oppleves dokumentet å være for overordnet og dermed lite konkret.

Fylkestinget stiller seg bak utvalgets støtte til regjeringens forslag til tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel.

Utvalget understreker at regionale planbestemmelser må tas i bruk på flere områder enn lokalisering av handelsområder og kjøpesenter. I utvalgets forslag fremgår det «*at regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som et virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn hvordan det brukes i dag*». Dette støttes av fylkestinget. Verktøyet ligger i dag i plan og bygningsloven, og det er opp til den regionale planmyndigheten å ta det i bruk på tema og områder som en finner hensiktsmessig.

Videre fremkommer det fra utvalget at en lovfesting av spesifikke tema for regionale planleggingen ikke er hensiktsmessig. Dersom en følger denne linjen må det være tydelige nasjonale forventninger til hva en regional plan bør omfatte og avklare, samt at forventningene er tydelige på at ulik arealbruk og interesser må sees i sammenheng. Samtidig er det viktig å løfte fram viktigheten av regional planstrategi – hva dette er og hvordan den skal brukes. Det er gjennom regional planstrategi at en avklarer hvilke regionale planer som skal utarbeides og opplegget for medvirkning jfr. statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer i plan Pbl.

Utvalget foreslår «*at det i pbl åpnes for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk bindende virkning. Dette er aktuelt for særskilte geografiske områder eller problemstillinger, eller for gjennomføring av viktige statlige eller regionale utbyggings-, anleggs- eller vernetiltak som strekker seg over flere kommuner*». Dette er et skritt videre i forhold til gjeldende lov i dag, og vil være med å forsterke rollen til fylkeskommunen som samfunnsutvikler. Det at fylkeskommunen, på samme måte som staten, kan utarbeide og vedta juridisk forpliktende planer vil få stor betydning innenfor aktuelle områder som eksempelvis kystzoneplanlegging.

Ekspertutvalget påpeker avslutningsvis i kapittel 23 at det er viktig å gjennomgå sektorlover med sikte på bedre harmonisering til pbl. Fylkestinget støtter dette, og mener at det bør vurderes om vind- og vannkraft, som krever konsesjon, også skal omfattes av kravet om utarbeiding av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Anlegg for vindkraft og vannkraft som krever konsesjon etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven, ble med ny plan- og bygningslov i 2009 unntatt fra plikten til å utarbeide reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Utvalget skriver at kraftutbygging ofte er konfliktfylt og at en stor andel av sakene blir påklaget. Vi har tro på at økt involvering av aktører i utarbeidelsen av regionale planer, hvor ulike arealinteresser vurderes opp mot hverandre, kan gi regionale planer med både økt tyngde og bidra til å synliggjøre eventuelle motstridende interesser på et tidlig tidspunkt. For å få dette til er det en forutsetning at særlig statlige aktører deltar aktivt i arbeidet.

Fylkestinget mener at noe av bakgrunnen for at kraftutbygging i dag ofte er konfliktfylt skyldes unntaket fra å utarbeide reguleringsplan for tiltakene etter plan- og bygningsloven. Fylkestinget opplever at prosesskravene etter plan- og bygningsloven er godt kjent og at planprosessene derfor er enklere å forholde seg til sammenlignet med prosessene etter energiloven. Det er også forvirrende at det i etterkant av at en konsesjon er gitt, utarbeides miljø-, transport- og anleggsplan (MTA) inkludert en detaljplan. MTA med detaljplan sendes gjerne på høring, selv om at det ikke er noe krav om å gjøre det. I praksis har de som får MTA med detaljplan på høring lite å si siden konsesjonen for tiltaket allerede er gitt.

Planjuridisk veiledning av kommunene

Det framgår av pbl. at fylkeskommunene har veiledningsansvar om plansystemet og planprosessene, mens fylkesmannen har ansvaret for planjuridisk veiledning. I praksis er det en overlapp, og det er ikke et skarpt skille på hvem som gjør hva. Dette kan bidra til forvirring, og det er vanskelig å vite hvem som gjør hva og hvem en skal forholde seg til.

Type og retning på veiledningen henger ofte sammen med hvilke type kompetanse organisasjonen besitter. Utvalget foreslår «*at ansvaret for planjuridisk veiledning av kommunene overføres fra fylkesmannen til fylkeskommunen. Innsigelsesmyndigheten knyttet til dette overføres også*». En overføring av det planjuridiske veiledningsansvaret til fylkeskommunen er bra, og vil bidra til en klarere rollefordeling. Det forutsettes at tilstrekkelig med ressurser settes av dette ansvaret.